MINISTRY OF EDUCATION AND CULTURE
FINLAND

Neuvotteleva virkamies Virpi Hiltunen
Reference no.
Date 14.10.2026

Sijoitustoiminta ja opintotuki

Vuoden 2027 valtion talousarviota käsittelevässä kuulemistilaisuudessa 25.9. pyydettiin ministeriöltä selvitystä siitä, miksi luovutustappioita ei vähennetä opiskelijan omista tuloista

Tiivistelmä

Nykyinen sääntely muodostaa opintotuen toimeenpanon kannalta selkeän ja johdonmukaisen kokonaisuuden. Luovutustappioiden huomioon ottaminen opintotuen tulovalvonnassa edellyttäisi säännösmuutoksia ja olisi osin ristiriidassa opintotuen tavoitteiden kannalta. Muutos lisäisi sääntelyn monimutkaisuutta, heikentäisi tulokäsitteen selkeyttä ja voisi osaltaan vähentää opintotuen tarveharkintaisuutta.

Opintotuen ja verotuksen tulokäsite

Verotuksen toimeenpanossa käytetään verotettavaa pääomatuloa ja opintotuen tulovalvonnassa käytetään veronalaista pääomatuloa. Sama koskee ansiotuloja, joista voidaan tehdä verotuksen toimeenpanossa vähennyksiä, mutta opintotuen vuositulovalvonnassa käytetään veronalaista ansiotuloa.

Opiskelijan omana tulona huomioidaan veronalaiset tulot ja ulkomailta saadut tulot (OTL 65/1994 17 § ja 22 §). Veronalaisella tulolla tarkoitetaan, mitä tuloverolaissa (1535/1992) säädetään veronalaisesta ansio- ja pääomatulosta. Omaisuuden luovutuksesta saatu voitto on tuloverolain mukaan veronalaista pääomatuloa. Tuloverolain yleisten säännösten lisäksi luovutusvoitosta säädetään tuloverolain 45–50 §:ssä. Tuloverolain 45 §:ssä säädetään luovutuksesta saadun voiton veronalaisuus ja 46 §:ssä se, miten veronalaisen luovutusvoiton määrä lasketaan. Tämän mukaan voiton määrä lasketaan siten, että luovutuksesta saadusta hinnasta vähennetään hankintamenot. Hankintamenot voidaan vähentää joko todellisten menojen tai hankintameno-olettaman mukaan. Näin ollen tulona otetaan huomioon TVL 46 §:n mukaan laskettu veronalainen luovutusvoitto (voiton määrässä on otettu huomioon hankintamenot tai hankintameno-olettama, mutta luovutustappioita ei ole vähennetty). Verotuksen toimeenpanossa voidaan veronalaisesta luovutusvoitosta vähentää luovutustappiot. Kun tappiot on vähennetty, kyse on verotettavasta pääomatulosta. Lisäksi on huomioitava, että luovutusvoitto ei ole veronalaista tuloa, jos verovuonna luovutetun omaisuuden luovutushinnat ovat yhteensä enintään 1.000 euroa (TVL 48 §:n 6 momentti).

Luovutusvoitto tai myyntitulo katsotaan sen verovuoden ja kuukauden tuloksi, jonka aikana kauppa tai vaihto tai muu luovutus on tapahtunut (so. kaupantekopäivä). Poikkeuksena on puun pystykauppa, jossa myyntitulo kohdistetaan sen saantiajankohtaan (so. maksupäivä). Virtuaalivaluutan myynnistä saadut luovutusvoitot katsotaan kaupantekopäivän tuloksi, samoin kuin muutkin luovutusvoitot.

Opintotuen ja verotuksen tulokäsitteet ovat erilaisia. Opintotuen tulokäsitteen perusteella toteutetaan tarveharkintaa, kun taas verotuksen tavoitteena on veronmaksukyvyn määritteleminen. Luovutusvoitto lisää opiskelijan käytettävissä olevia varoja ja maksukykyä, minkä vuoksi sen huomioon ottaminen tulona on perusteltua. Luovutustappio puolestaan kuvaa sijoitustoimintaan liittyvää taloudellista riskiä eikä opiskelijan toimeentulotarvetta.

Luovutustappioiden huomioonottaminen opintotuessa

Jos opintotuen tulovalvonnassa haluttaisiin ottaa huomioon sijoituksista aiheutuvat luovutustappiot, niin se edellyttäisi opintotuen tulokäsitettä koskevien säännösten muuttamista.

Opintotuen tulovalvonnassa jouduttaisiin selvittämään luovutusvoittojen ja -tappioiden keskinäistä kohdistumista, tappioiden vähennysjärjestystä sekä mahdollisia eri verovuosille kohdistuvia vaikutuksia. Tämä lisäisi etuuskäsittelyn monimutkaisuutta ja hallinnollisia kustannuksia.

Kela on arvioinut, että luovutustappioiden huomioiminen voisi vähentää opintotuen palautuksia lisäten menoja noin 1000 tukikuukauden verran eli noin 0,5 milj. euroa. Lisäksi muutoksesta voisi seurata käyttäytymismuutoksia, joita on vaikea ennustaa.

Nykymallin etuna on tulokäsitteen selkeys. Lisäksi nykyinen malli ohjaa hoitamaan sijoitustoimintaa osakesäästötililtä. Osakesäästötilillä sijoittaja voi käydä kauppaa vapaasti tilin sisällä ilman, että yksittäiset myynnit tai osingot vaikuttavat opintotuen tulorajoihin. Opintotukeen vaikuttavia tuloja syntyy vasta, kun sijoittaja nostaa varoja ulos tililtä.

Merkittävä osa opintotuesta on valtion takaamaa opintolainaa. Mediatietojen mukaan opiskelijat sijoittavat myös opintolainaansa. Luovutustappioiden huomioiminen opintotuen tulovalvonnassa lieventäisi opintotuen tuloihin perustuvaa tarveharkintaa, mikä voisi lisätä myös enenevässä määrin opintolainan käyttöä sijoitustoimintaan. Tämä ei ole toivottavaa, koska opintolaina on tarkoitettu ensisijaisesti turvaamaan opiskelijan toimeentuloa. Opintolainoista aiheutuu valtiolle menoja takausvastuiden muodossa. Siten epätarkoituksenmukainen lainan käytön edistäminen voisi osaltaan lisätä myös pitemmällä aikavälillä valtiontakauksista aiheutuvia menoja.